

ФИНАНСЫ FINANCE

XҒТАР 06.73.15

Ғ.Е. Керімбек, Д.Д. Орынбек, А.Б. Мизанова

*Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: kerimbek2009@mail.ru, diko_96_1996@mail.ru, mizanova707@mail.ru)*

Қазақстанның қаржы секторын жаңғыртудың негізгі шаралары

Аннотация. Еліміздің қаржы секторын жаңғыртудың басты мақсаты – қаржылық жүйені, қаржы секторын одан әрі дамыту, қалыптасқан үрдістерді қаржы жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етудің негізін қалаушы факторлар ретінде қабылдануына жол бермеуге қарсы әрекет етуге барабар механизмдер құру, сондай-ақ республикамыздың қаржы жүйесіне деген сенімді нығайту және инвестициялық белсенділікті ынталандыру болып табылуы тиіс. Экономикамыздың дамуында шетел инвестициялары маңызды рөл атқаратыны белгілі. Бұл бағыттарда еліміздің аумақтарында жаңа қаржы құралдарын енгізу мен дамыту кезінде әлеуетті тәуекелдерді жан-жақты бағалау принципінің негізінде көрсетілетін қаржылық қызметтердің сапасын арттыру және ауқымын кеңейту бойынша жұмыстар жалғасын табуы тиіс. Мемлекеттік-жеке серіктестік жобаларын одан әрі дамыту керек. Еліміздің банк жүйесіндегі бәсекені шоғырландыру мен ынталандырудың деңгейіне шек қою мәселесі болып табылады, бұл банктер капиталының ең төменгі мөлшерін біртіндеп ұлғайту қажеттілігінің тікелей іс-шаралары ретінде көзделеді.

Түйін сөздер: қаржы, банк, жаңғырту, депозит, бюджет, кредит, шетел инвестициясы, ұлттық валюта.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2079-620X-2018-4-59-64>

Қай елдің болмасын қаржылық секторы уақыт өткен сайын заман талабына сай әркез даму мен жаңаруға, яғни жаңғыртуға мұқтаж болып тұрады. Еліміздің қаржы секторын жаңғыртудың басты мақсаты – қаржылық жүйені, қаржы секторын одан әрі дамыту, қалыптасқан үрдістерді қаржы жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етудің негізін қалаушы факторлар ретінде қабылдануына жол бермеуге қарсы әрекет етуге барабар механизмдер құру, сондай-ақ республикамыздың қаржы жүйесіне деген сенімді нығайту және инвестициялық белсенділікті ынталандыру болып табылуы тиіс. Осыған байланысты Қазақстанның бәсекеге қабілетті қаржы жүйесін дамыту жұмыстары үздіксіз жүргізіліп келеді.

Қаржы ресурстарын жұмылдыру шеңберінде мемлекеттің басымдықтары мен күші, бірінші кезекте, макроэкономикалық шешімдерді іске асыруға барынша белсенді ат салысу үшін жеткілікті әлеуеті бар ішкі ресурстарға бағытталуы тиіс. Ішкі ақша жинақтарын, оның ішінде көлеңкелі секторда айналыста жүрген жинақтарды тарту бойынша құралдарды енгізу және дамыту жұмыстары жүргізілуі қажет. Екінші деңгейдегі банктердегі халықтың және заңды тұлғалардың депозиттері оларды қаржыландырудың негізгі көздері болуы тиіс. 2017 жылы резиденттердің депозиттік ұйымдардағы депозиттерінің өсу қарқыны 2016 жылмен 3%-ға дейін баяулады, ал жинақтарының көлемі 17,509 млрд. теңгеге немесе валюталық баламада 47,8 млрд. АҚШ долл. жетті. Депозиттік базасының өсуі қарқынының баяулау заңды тұлғалардың депозиттерінің төмендеумен негізделген. 2017

жылы банктік емес заңды тұлғалардың депозиттері 9388,8 млрд. теңгеге дейін 8,1%-ға азайды, ал жеке тұлғалардың депозиттері 8120,9 млрд. теңгеге дейін 3,7%-ға ұлғайды. Валюта түрлері бойынша депозиттердің құрылымы шетел валютасындағы салымдардың шамалы ұлғаюына қарағанда, теңгедегі салымдардың неғұрлым жоғары өсу қарқынына байланысты өзгерістерге ұшырады, бұл теңгедегі депозиттердің жалпы көлемдегі үлес салмағының 68,6%-дан 70,2%-ға дейін өсуіне әкелді. Ұлттық валютадағы депозиттер 2017 жылы 9160,6 млрд. теңгеге дейін 11,4%-ға өсті, шетел валютасындағы салымдар 8349,1 млрд. теңгеге дейін 15,1%-ға қысқарды [1].

2018 жылғы 1 ақпандағы жағдай бойынша экономика салаларына екінші деңгейдегі банктердің кредиттері 12 544,3 млрд. теңгені құрады және заңды тұлғаларға берілетін кредиттердің 1,7%-ға 8 021,8 млрд. теңгеге және жеке тұлғаларға – 0,4%-ға 4 522,5 млрд. теңгеге дейін төмендеуі есебінен 2017 жылдың басынан бастап 1,3%-ға төмендеді (2017 жылдың тиісті айымен салыстырғанда 0,2%-ға ұлғайды).

2018 жылғы қаңтарда жаңадан берілген кредиттердің көлемі 830,3 млрд. теңгені құрады және 2017 жылғы ұқсас кезеңмен салыстырғанда 44,0%-ға өсті.

Берілген кредиттер бойынша сыйақы мөлшерлемесі 2018 жылғы қаңтарда 14,7%-ды құрады. Ұзақ мерзімге берілген кредиттер бойынша а.ж. қаңтарда 17,4%-дан 2018 ж. қаңтарда 16,9%-ға дейін, қысқа мерзімді кредиттер бойынша а.ж. қаңтарда 13,7%-дан 2018 ж. қаңтарда 13,1%-ға дейін төмендеуі байқалып отыр. Қысқа мерзімді кредит беру көлемі 2018 жылғы қаңтарда алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне қарағанда 37,5%-ға 476,7 млрд. теңгеге (үлесі 57,4%) дейін төмендеді, ұзақ мерзімді кредит беру көлемі 53,9%-ға 353,6 млрд. теңгеге (үлесі 42,6%) дейін ұлғайды.

2018 жылғы қаңтарда жаңа кредиттер негізінен саудаға (340,8 млрд. теңге – үлесі 41,0%) және өнеркәсіпке (76,0 млрд. теңге – үлесі 9,2%) бағытталды. Құрылысқа 35,5 млрд. теңге (үлесі 4,3%), көлік саласына – 20,7 млрд. теңге (үлесі 2,5%), сондай-ақ ауыл шаруашылығына – 9,8 млрд. теңге (үлесі 1,2%) бағытталды. Депозиттер 2018 жылғы 1 ақпандағы жағдай бойынша 17 122,6 млрд. теңгеге жетіп, жылдың басынан бері 2,2%-ға, оның ішінде заңды тұлғалардың депозиттері – 3,4%-ға 9 065,1 млрд. теңгеге дейін, жеке тұлғалардың депозиттері – 0,8%-ға 8 057,6 млрд. теңгеге дейін төмендеді. Ұлттық валютадағы депозиттер үлесі 2017 жылғы желтоқсанда 52,3%-дан 2018 жылғы қаңтарда 54,6%-ға дейін ұлғайды.

Айналыстағы қолма-қол ақша (M0 – банк жүйесінен тыс ақша) көлемі жыл басынан бастап 6,6%-ға төмендеп, 1 817,2 млрд. теңгені құрады. Ақша массасы (M3 - айналыстағы қолма-қол ақшаның және банктік емес резидент заңды тұлғалардың және халықтың ұлттық және шетел валютасындағы аударылатын және басқа да депозиттерінің сомасы) 2017 жылдың басынан бастап 2,7%-ға 18 939,9 млрд. теңгеге дейін төмендеді. 2018 жылғы ақпанда теңгенің АҚШ долларына қатысты ресми бағамы 1 АҚШ долларына 318-327 теңгеауқымында құбылды, 2018 жылғы қаңтар-ақпанда орташа есеппен 1 АҚШ долларына 324,5 теңгені құрады.

Экономикамыздың дамуында шетел инвестициялары маңызды рөл атқаратыны белгілі. Бұл бағыттарда еліміздің аумақтарында жаңа қаржы құралдарын енгізу мен дамыту кезінде әлеуетті тәуекелдерді жан-жақты бағалау принципінің негізінде көрсетілетін қаржылық қызметтердің сапасын арттыру және ауқымын кеңейту бойынша жұмыстар жалғасын табуы тиіс. Әлеуметтік және медициналық қамтамасыз ету (сақтандыру) жүйелерін одан әрі жетілдіру жинақтаушы зейнетақы қорлары мен сақтандыру компаниялары жинақтайтын қаражатты пайдалануға және нарықтық механизмдерді кеңінен енгізуге бағытталатын болады, бұл халықты әлеуметтік қамтамасыз ету дәрежесін арттыруға мүмкіндік бере отырып, осы институционалдық инвесторлардың инвестициялық әлеуетін ел экономикасын ұзақ мерзімді қаржыландыру үшін пайдалануға жол ашады.

Мемлекеттік-жеке серіктестік жобаларын одан әрі дамыту керек. Бұл ретте, мемлекеттік-жеке серіктестік механизмдерінің тиімділігін қамтамасыз ету міндеттерін шешу шегінде дамытудың басым бағыттары инфрақұрылымдық жобалардың институционалдық инвесторлар үшін, оның ішінде жинақтаушы зейнетақы қорлары үшін қаржыландырылатын жобалармен байланысты тәуекелдерді анықтаудың, бағалаудың және төмендетудің тепе-тең жүйелерін қамтамасыз ету арқылы тартымдылығын арттыруға негізделуі тиіс [2].

Ынталандыру механизмдерін жасау, халықтың қаржылық білімділігін одан әрі арттыру және жеке инвесторларды қорғау механизмдерін күшейту арқылы халықты қор нарығына қатыстыру үшін оларды жұмылдыру жұмыстарын жалғастыру қажет.

Инвестициялық қорлардың акционерлері мен пайшыларын қорғау дәрежесін арттыру үшін инвестициялық қорлардың қызметін реттейтін заңнамаларды одан әрі жетілдіру шаралары қабылдануы тиіс.

Бүгінгі таңда әлемдік қаржы қауымдастығы іс-шараларды жасаудағы ең басты кемшіліктердің бірі ретінде макроэкономикалық саясаттағы жүйелік тәуекелдерді есепке алудың жоқтығын атап өтеді. Саясатты әзірлеушілердің әрқайсысы өз жұмбақтарының бөлігіне ғана көңіл аударып, ең ауқымды әрі ғаламдық қатерлерді ескерген жоқ. Сонымен қоса, ғаламдық қаржы дағдарысы қадағалауды ұйымдастыру нысанынан емес, Үкімет, орталық банк пен реттеуші арасындағы қабылданатын шешімдерді шұғыл қабылдаудың және келісушіліктің болмауынан көрінетін көптеген елдердегі қадағалау жүйелерінің жетілмегендігін байқатты. Осыған байланысты жалпы әлемдік масштабтағы қаржы секторын реформалаудың негізгі бағыттарының бірі – макропруденциалдық тәсілдерді дамыту және жүйелік тәуекелдерді реттеу механизмдерін ендіру мен күшейту арқылы макроқаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету болып табылады [3].

Қаржы секторындағы бәсекені арттыру үлкен міндет болып табылады. Қазақстанның қаржы жүйесі нарықтық шоғырландырудың барынша жоғары деңгейімен сипатталады. Әсіресе, бұл оның ең ірі сегменті – банк жүйесіне қатысты болып отыр.

Соңғы жылдардағы отандық банк жүйелерінің даму тәжірибесі банктердің меншікті капиталын ұлғайту бойынша қабылданған шаралардың Қазақстанның барынша дамушы экономикасының сұранысына жауап бере алмағанын көрсетеді, осының салдарынан банк секторында айтарлықтай шоғырлану сақталып, ол динамикасы көрсетіп тұрғандай, тек қана күшейе түсті.

Тұтас қаржы секторындағы бәсекені дамытудың бір жолы – банк секторын дамыту. Еліміздегі ұсақ банктер өз қызметтерінің ауқымына қарай бизнестің барынша санаулы маманданған түрлерін және олардың өңірлерде белгілі болуының төменгі деңгейін көрсетіп отыр. Бұл ретте олардың кірістілігінің деңгейі едәуір төмен болғанымен, капиталы мен өтімділігінің жеткіліктілік көрсеткіштері ірі банктерге қарағанда барынша жоғары екенін көрсетті, бұл ұсақ банктердің капиталын орналастыруы мен қаржылық тұтқаларды пайдалануы арасында белгілі бір қиыншылықтардың орын алғанын дәлелдейді. Сонымен қатар, ұсақ банктердің кез келгенінің маңызды деген мәселелерінің ықтималдылығы тар ауқымды мамандануына, кредиттік тәуекелдерінің шоғырлануына және неғұрлым ірі банктермен бәсекеге қабілетсіз болуына қарай қаржылық ахуал шиеленіскен жағдайда барынша күшті қоғамдық резонанс тудырып, жалпы банк жүйесіне деген сенімді күрт төмендету қаупін алдымызға тартады [4].

Еліміздің банк жүйесіндегі бәсекені шоғырландыру мен ынталандырудың деңгейіне шек қою мәселесі болып табылады, бұл банктер капиталының ең төменгі мөлшерін біртіндеп ұлғайту қажеттілігінің тікелей іс-шаралары ретінде көзделеді.

Ол үшін ең алдымен, қаржылық институттардың, оның ішінде банктердің қызметін мемлекеттік реттеу жүйесін жолға қоюдың маңызы зор. Мәлім болып отырғанындай, Қазақстан болашақта қаржылық рынокқа барлық қатысушыларға қадағалауды бір ғана тәуелсіз орган жүзеге асыратын әдісті тандап алды. Осыған байланысты өткен жылдың

ортасында Қазақстанның Ұлттық Банкіне Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар жөніндегі ұлттық комиссиясының қызметі біріктірілді. Осы кезеңнің өзінде жинақтаушы зейнетақы қорларының қызметін реттеу функциясы да Ұлттық Банкке шоғырландырылуда, мұның өзі барлық қаржылық секторға қатысушыларға қадағалауды Ұлттық Банктің жүзеге асыруына мүмкіндік береді.

Әлемдік іс-тәжірибеден көрініп отырғанындай, қаржылық сектордың қызмет көрсетуі халықтың барлық жіктері мен клиенттер санаттарын қамтуы тиіс. Ірі, сол сияқты ұсақ клиенттермен жұмыс істейтін қаржы институттары желілерінің кеңейтілуі елдегі бүкіл даму және ілгерілеу дәрежесін көрсетеді. Сондықтан банктік емес қаржылық ұйымдарды дамыту үшін қалыпты жағдайлар жасалады. Ең алдымен, кредиттік серіктестік және микрокредиттік ұйымдар сияқты қаржылық институттар туралы сөз болады. Мұндай қаржылық институттардың экономиканың қаржылық секторын дамытудағы ролі аса маңызды. Соның ішінде, микрокредиттеу схемасы арқылы банктердің назарына ілікпеген шағын кәсіпкерлердің негізгі бөлігіне қызмет көрсетіледі. Бұған қоса, банктік қызмет көрсетудің ауыл тұрғындары үшін қол жетерліктей болуын қамтамасыз ету мақсатында Ұлттық Банк почта-жинақ мекемелерін дамытуға жәрдем беруге ниеттенуде.

Осылайша, қаржылық секторды, оның ішінде негізгі сегментін – банктік жүйені кешенді дамыту мемлекеттің басым міндеттерінің бірі болып қала бермек. Қаржылық секторды тұрақты дамыту жоғары экономикалық өсуді сақтаудың және елімізде халықтың өмірін жақсартудың маңызды алғышарты болып табылады.

Қаржы ұйымдарындағы тәуекел-менеджмент және корпоративтік басқару жүйелерін жетілдіру қажет. Жалпы әлемдік ұсыныстарды ескере отырып, қаржы ұйымдарындағы ішкі бақылаудың және тәуекел-менеджменттің тиімді жүйелерін құрудың тұжырымдамасы мен тәсілдері жан-жақты қарастырылуы тиіс. Қаржы ұйымдары қолданатын тәуекелдерді басқару және корпоративтік басқару жүйелерінің тиімділігін арттыру тәсілдері мен рәсімдері де жетілдіріледі, оның ішінде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін өздігінен бағалау бойынша қосымша талаптарды белгілеу арқылы жүзеге асырылу қажет.

Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау рәсімдерін жетілдіруді қажет етеді. Бұл салада, әрине, бірқатар шаралар мен жұмыстар атқарылып келеді.

Еліміздің қаржылық секторын дамытудың тағы бір жолы – салық-бюджет саласын жетілдіру.

2017 жылдың қорытындылары бойынша мемлекеттік бюджеттің кірістері 2016 жылмен салыстырғанда 4,1% ұлғайып, 6,3 трлн. теңгені немесе жедел деректер бойынша ЖІӨ-нің 19,3% құрады.

Мемлекеттік бюджет кірістері құрылымындағы салықтық түсімдер 25,3%, бюджетке 1,6 трлн. теңге сомадағы немесе ЖІӨ-нің 13,6% түсім түсті. Бұл ретте салық салу жүйесіндегі өзгерістер салықтық түсімдердің 2016 жылмен салыстырғанда 14,3% ұлғаюына әкеп соқты. Акциздер 21,9%, кәсіпкерлік және кәсіби қызметті жүргізу үшін алымдар 16,1%, жеке табыс салығы бойынша 3,4%, әлеуметтік салық бойынша 6,7% және қосылған құн салығы бойынша 8,8% ұлғайды. Республикалық бюджеттің кірістері 2017 жылы 9 609,0 млрд. теңгені құрады немесе 2016 жылмен салыстырғанда 11,3% артық. Республикалық бюджетке салықтық түсімдер 10,2% ұлғайды. Салықтық емес түсімдер айтарлықтай –1,9 есеге азайған, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер 71,1% кеміген, трансферттердің түсімі 14,9% ұлғайды [5].

Қазақстан үшін тұрақты экономикалық өсімін қамтамасыз ету жолында нақты индустриалды даму стратегиясын құру міндетін шешу керек. Бұл үшін мемлекетке тиімді макроэкономикалық стратегиялық саясат жүргізу қажет. Соның ішінде бюджет жүйесінің одан әрі даму стратегиясын үш негізгі міндеттерге бөлуге болады: бюджетті елдің нақты даму құралына айналдыру; қазіргі бюджет жүйелерін оңтайлы құру; бюджет үрдісінің ашықтығына қол жеткізу қажет.

Сонымен, қуатты да табысты мемлекет ретінде әлем аренасында бәсекеге қабілетті елдердің бірі болып қала беру үшін қаржы секторының дамуына аса мән берген жөн. Қаржы секторын дамыту, жетілдіру үдерісін үздіксіз жүргізіп, әрдайым қадағалап отыру шарт. Қаржы жүйесін жетілдіріп, оны тиімді қолданған жағдайда ғана алда келе жатқан әлемдік қаржылық дағдарысқа төтеп беруге болатыны ақиқат. Сондықтан бұл өте өзекті мәселенің оңтайлы шешілуі еліміз үшін басты міндет.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстанда қаржы ресурстарын жұмылдырудың көздері [Электр. ресурс]. –URL: www.BNews.kz.
2. Мемлекеттік-жеке әріптестік жобаларын қолдаудың шаралары [Электр. ресурс]. – URL: www.government.kz
3. Халықты қор нарығына қатыстыру және жұмылдыру жұмыстары жүзеге асырылуда [Электр. ресурс]. –URL: www.akorda.kz
4. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің 2017 жылғы жылдық есебі [Электр. ресурс]. –URL: <https://nationalbank.kz/?docid=184&switch=kazakh>.
5. Республикалық бюджеттің орындалуының негіздері [Электр. ресурс]. –URL: <http://www.minfin.gov.kz/irj/go/km/docs/documents/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%202018/%D0%A4%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%2c2018/14.02.2018/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F%20%D0%BF%D0%B0%D0%BF%D0%BA%D0%B0%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20-%D0%BA%D0%B0%D0%B7.pdf>

Ғ.Е. Керімбек, Д.Д. Орынбек, А.Б.Мизанова

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Основные меры модернизации финансового сектора Казахстана

Аннотация. Основной целью модернизации финансового сектора страны является создание механизмов, сопутствующих дальнейшему развитию финансового сектора, финансовой системы как ключевых факторов сформированных процессов обеспечения конкурентоспособности финансовой системы, а также необходимость укрепления доверия к финансовой системе страны и стимулирования инвестиционной активности. Известно, что иностранные инвестиции играют важную роль в развитии нашей экономики. Следует продолжить усилия в этом направлении по улучшению качества и расширению спектра финансовых услуг, предоставляемых на основе комплексной оценки потенциальных рисков при внедрении и разработке новых финансовых инструментов на территории страны. Необходимо продолжить развитие проектов государственно-частного партнерства. Проблемой является ограничение концентрации и стимулирования конкуренции в банковской системе страны, что обуславливает прямые меры по постепенному увеличению минимального размера капитала банков.

Ключевые слова: финансы, банк, модернизация, депозит, бюджет, кредит, иностранные инвестиции, национальная валюта.

G.E. Kerimbek, D.D. Orynbek, A.B. Mizanova

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

The Main Measures of Modernization the Financial Sector of Kazakhstan

Abstract. The main purpose of modernization of the financial sector of the country is to create mechanisms, that accompany the further the financial sector development, the financial system as a key factor in the formed processes of ensuring the competitiveness of the financial system, as well as the need to strengthen confidence in the financial system of the country and stimulate investment activity. It is known that foreign investment plays an important role

in the development of our economy. In this direction, efforts should be continued to improve the quality and range of financial services provided on the basis of a comprehensive assessment of potential risks in the implementation and development of new financial instruments in the country. It is necessary to continue the development of public-private partnership projects. The problem is to limit the concentration and stimulate competition in the banking system of the country, which leads to direct measures to gradually increase the minimum capital of banks.

Keywords: finance, bank, modernization, deposit, budget, credit, foreign investment, national currency.

Әдебиеттер тізімі

1. Kazakstanda karzhy resurstaryn zhymyldyrydyn kozderi [Sources of financial resources mobilization in Kazakhstan] [Электр. ресурц]. Available at: www.BNews.kz.

2. Memlekettik-zheke ariptestik zhobalaryn qoldaudyn sharalary [Measures to support public-private partnership projects] [Электр. ресурц]. Available at: www.goverment.kz

3. Halykty kor narygyna katystyru zhane zhymyldyru zhymystary zhYZege asyryluda [The involvement of the population in the stock market and mobilization is underway] [Электр. ресурц]. Available at: www.akorda.kz

4. Annual Report of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for 2017 [Annual Report of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for 2017] [Электр. ресурц]. Available at: <https://nationalbank.kz/?docid=184&switch=kazakh>.

5. Respublikalyk bjudzhettin oryndaluynyn negizderi [Fundamentals of execution of the republican budget] [Электр. ресурц]. Available at: <http://www.minfin.gov.kz/irj/go/km/docs/documents/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D1%8C%2c2018/14.02.2018/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F%20%D0%BF%D0%B0%D0%BF%D0%BA%D0%B0/%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20-%D0%BA%D0%B0%D0%B7.pdf>

Авторлар туралы мәлімет:

Керімбек Ф.Е. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Орынбек Д.Д. – магистрант, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Мизанова А.Б. – магистрант, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Galymzhan Y.K. – candidate of economic sciences, docent, head of the department «Finanse», L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Orynbek D.D. – master student, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Misanova A.B. – master student, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.